

Основні навчальні досягнення по темі «Займенник» 4 клас

Інформація для батьків

Тема «Займенник» вивчається у 4 класі. В учнів формується поняття про займенник як частину мови, його роль у тексті. Діти знайомляться з особовими займенниками 1 – 3 –ї особи однини і множини, їх значенням, синтаксичною роллю, вчать відмінювати особові займенники; вживати займенники з прийменниками; будувати сполучення слів і речень із займенниками; використовувати займенники для зв'язку речень у текстах; удосконалювати тексти шляхом використання займенників замість лексичних повторів.

Згідно «Програми для середньої загальноосвітньої школи» на кінець 4 класу учень повинен уміти:

- **впізнавати** серед слів займенники, які вказують на предмети, їх ознаки, кількість, але не називають їх;
- **ставити** питання до займенників;
- **впізнавати** на слух і в текстах особові займенники;
- **пояснювати** їх лексичне значення, роль у реченні;
- **відмінювати** особові займенники за зразком;
- **користуватися** навчальною таблицею для визначення відмінків займенників у реченні;
- **дотримуватися** правил вживання займенників з прийменниками;
- **будувати** словосполучення і речення з особовими займенниками;
- використовувати займенники для зв'язку речень у тексті, з метою уникнення лексичних повторів.

Візьми до уваги!

Займенник – це частина мови, яка вказує на предмети, їх ознаки, кількість, але не називає їх.

Наприклад, іменники *учень, стіл, лев, пісок, сум* можна замінити займенником **він**; прикметники *мужній, уважний, суворий, добрий* – займенником **такий**; числівники *три, п'ять, вісім* – займенником **стільки**.

Займенники відповідають на ті самі питання, що й частини мови, замість яких вони вживаються.

У реченні особові займенники можуть бути підметом або другорядним членом речення. **Наприклад, Я принесу тобі надію. (В.Симоненко)**

Займенники з прийменниками пишуться окремо: *зі мною, на мені, з нами,*

у нас, серед нас. **Наприклад**, Брат Андрій ходив *зі мною* на риболовлю.

Я, ти, він, вона, воно, ми, ви, вони – особові займенники. Вони

вказують на особу або осіб і відповідають на ті самі питання, що й іменники: *хто? що? кого? чого? та ін.*

Таблиця визначення займенників 1-ї, 2-ї і 3-ї особи однини і множини

Особа	Число		Займенники вказують на
	однина	множина	
1-ша	я	ми	особу, яка говорить про себе; двох і більше осіб, від імені яких говорять
2-га	ти	ви	особу чи осіб, до яких звертаються
3-тя	він вона воно	вони	особу чи предмет або осіб чи предмети, про які говорять

Займенники змінюються за відмінками і числами, а займенники 3-ї особи ще й за родами.

Зміна займенників за відмінками служить для зв'язку їх з іншими словами.

Визначай відмінок займенника так:

- Знайди в реченні слова, з яким пов'язаний займенник.
- Постав запитання від цього слова до займенника.
- Визнач за запитанням відмінок займенника.

Таблиця відмінювання особових займенників

Відмінки	1 особа		2 особа		3 особа	
	однина	множина	однина	множина	однина	множина
Н. хто?	я	ми	ти	ви	він, вона, воно	вони
Р. кого?	мене	нас	тебе	вас	його(нього), її(неї)	їх(них)
Д. кому?	мені	нам	тобі	вам	йому, їй	їм
З. кого?	мене	нас	тебе	вас	його(нього), її(неї)	їх
О. ким?	мною	нами	тобою	вами	ним, нею	ними
М.на кому?	(на) мені	(на) нас	(на) тобі	(на) вас	(на)ньому, (на)нім, (на)ній	(на)них

Називний і давальний відмінки ніколи не вживаються з прийменниками.

Решта відмінків можуть уживатися як з прийменниками, так і без них.

Після прийменників у займенниках 3-ї особи пишеться буква **н**: *після нього, біля неї, на них.*

В **орудному відмінку** займенники 3-ї особи пишуться з буквою **н** і без прийменників: *ним, нею, ними.*

Аналіз займенника як частини мови:

1. Аналізоване слово. Початкова форма. На яке питання відповідає.

2. Граматичні ознаки: особа; відмінок; число; рід (якщо є).

3. Яку роль у реченні виконує?

Наприклад: Тато взяв *мене* і Сергійка до лісу.

Мене – займенник, поч. форма – я, кого?, 1 ос. одн., 3.в., друг. чл. реч.

Потренуйся!

1. Прочитай вірш. Підкресли в ньому займенники.

*Хороші друзі в мене є,
і ми – одна сім'я.
Ми завжди думаєм одне –
і ти, і він, і я.
Нам любе сонце золоте,
долини і поля.
Ми дуже любим рідний край –
і ти, і він, і я.*

Гурген Борян

2. Запиши пропущені в реченнях займенники.

*люблю кататися на санках.
граємося в сніжки.
покатайся на лижах.
візьме ковзани.
ходите в зимовий ліс?
співають веселі пісні.
ніжно муркоче на дивані.*

3. Підкресли в реченнях займенники. Перебудуй речення так, щоб займенники стояли у множині. Запиши утворені речення.

Я люблю рідний край.

Ой чого ти, жайворонку, рано з вирію вилітає?

Тому він сміється, що сонечко сяє.

4. Зміни займенники за поданими питаннями:

хто? кого? кому? ким? на кому?

я

ми

ти

ви

він

вона

воно

вони

5. Спиши словосполучення, змінивши займенники за поданими питаннями.

Зустрівся (з к и м?) (вони);

подякував (к о м у?) (ви);

побачив (к о г о?) (я);

їхав (на к о м у?) (він).

6. З'єднай іменники із займенниками, якими їх можна замінити.

корінь •

квітка • • він

стебло • • вона

листок • • воно

насіння •

7. Познач, до якої особи належить займенник.

Ти, він, я, ви, вони, ми, вона, воно.

8. Прочитай речення. Випиши займенники.

Рідна мати моя, ти ночей не доспала. Ми є діти українські, хлопці та дівчата. Один одвіт я тільки маю: це справи рідної любові. За тебе, мій коханий краю, готовий я пролити кров. Уклін чолом народу, що рідну мову нам зберіг.

9. Спиши речення. Підкресли займенники. Визнач їх особу і число.

Ти кріпко вір, бо віра чуда діє,

без неї скрізь пустир і суєта.

Як жаль мені вас, жаль,

листки, летючі у незнану даль.

Богдан Лепкий

10. Прочитай речення, спиши. Вкажи, яким членом речення є займенники.

Поплив човен в синє море, а воно заграло.

Ой зозуле, зозуленько, нащо ти кувала?

Я собі у бур'яні молюся Богу і не знаю,

чому маленькому мені тоді так приязно

молилось, чого так весело було?

Потренуйся!

1. Встав у текст займенники. Визнач їх відмінок.

Метелик – наче квіточка,

ранній вісник літечка,

Нехай ... літається,

Коли тепло вертається. (В.Діденко)

2. Побудуй за поданою схемою речення так, щоб і підмет, і другорядний

член виражалися займенниками.

3. Прочитай текст. Заміни, де потрібно, іменники займенниками.

Для чого лисиці хвіст потрібен? Та лисиця без нього зовсім пропаде.

Поженуться за лисицею собаки – швидко лисицю, безхвосту, зловлять. А з хвостом лисиця неодмінно їх надурить.

4. Спиши речення. Займенники, що в дужках, використай у потрібній формі.
О, слово рідне – чисте джерело, (я) з дитинства в юність привело. За (ти) завше

будуть мандрувати очі материнські і білява хата. Всім серцем любить Україну свою – і вічні ми будемо з (вона).

5..Виправ недоліки. Запиши удосконалений текст.

Олеся глянула. Олеся впізнала цих людей. То були татари. Татари приїхали на Вкраїну палити села, убивати, забирати в неволю людей...

6. Перебудуй текст, замінивши 1-шу особу однини на 2-у особу однини.

Я блукав по весняному лісі. Настрій у мене був піднесений. Я радів весні.

Та раптом мені почулося жалібне попискування. На лісовій стежині я побачив зайчика, який потрапив у сільце. Він дивився на мене вологими очима і тремтів від страху. Моє дитяче серце підказало, як треба діяти...

Зайчик зупинився, вдячно подивився на мене і подався геть.

7. Закінчи речення.

Я так люблю Я відчуваю Мені так Я

8. Прочитай загадки і відгадай їх. Спиши, вставляючи замість крапок потрібний займенник. Визнач особу і число займенників.

Сидить Марушка в семи козушках. Хто ... роздягає, той сльози проливає.

Я кругленька, червоненька, з хвостиком тоненьким. На городі ... рвуть і до столу подають.

Всі.-люблять, всі - чекають, а хто подивиться, кожен скривиться.

9. Перебудуй розповідні речення у питальні, змінивши 1-шу особу на 2-у.

Я люблю українську мову. Ми любимо тварин.

10. Перебудуй текст, змінивши першу особи однини на другу особу множини.

Я люблю відпочивати в селі. Там дуже красиво. З усіх боків село оточене лісом, а недалеко протікає річка. У мене багато друзів, з якими я ходжу в ліс.

Вечорами я слухаю бабусині казки.

11.Запиши вірш по пам'яті. Визнач особу і число займенників.

Який же він широкий і свободний,

здається, світ цілий перепливе.

Як довго нам шумиш, наш Дніпре рідний,

так довго і надія в нас живе.

Богдан Лепкий

12.Розмісти речення в такому порядку, щоб вийшла розповідь. Запиши її. Займенники підкресли, визнач їх особу, число. Продовж текст.

То – синичка. Прилетіла маленька жовтогруда пташка. Шапочка в неї чорно-оксамитова, крильця зеленуваті. Стукає синичка гострим дзьобом у шибку. На них кожна пір'їна ніби пензликом помальована.

13. Напиши твір-мініатюру на одну із запропонованих тем, використовуючи займенники.

Як я допомагаю мамі. Мій клас. Моя улюблена тваринка .

13. Склади діалог, використовуючи займенники.

Завдання для самоперевірки

1.Продовж речення.

Займенник

а) називає предмет;

б) називає ознаку предмета;

в) вказує на предмет (особу), але не називає його (її).

2. Вибери стовпчик, у якому записано тільки займенники.

а) їх, дуб, сад ;

б) він, під, від;

в) вона, нас, вас.

3. Знайди в реченні займенник першої особи однини.

Мені жаль розлучатися з тобою – моїм найкращим другом.

а) мені;

б) тобою;

в) моїм.

4. Прочитай вірш. Знайди в реченнях займенник другої особи однини.

а) я;

б) тобі;

в) мені.

5.Знайди в реченні займенник у формі знахідного відмінка.

Блискавиці пролітали йому над головою, громи котилися по його спині й розбивались об неї на громенята.

а) йому;

б) по його;

в) об неї.

6. Підкресли в реченні займенник. Визнач його відмінок.

Є квас, та не для вас.

а) родовий;

б) знахідний;

в) місцевий.

7. Вибери правильну форму пропущеного в реченні займенника.

Я пішов до намету, і гусенята побігли за мною, щоразу здіймаючи крик, коли я віддалявся.

а) їх;

б) ніх;

в) них.

8.Прочитай і відгадай загадку. Знайди в ній займенник першої особи однини в знахідному відмінку.

Воно належить мені, але інші вживають його частіше за мене.

а) мені;

- б) його;*
- в) за мене.*

9.Вибери правильну форму пропущеного в реченні займенника.

Дякую ... за щирі слова про мою Україну.

- а) вас;*
- б) вам;*
- в) для вас.*

10.Займенниками третьої особи є слова:

- а) я, ви, вони;*
- б) хлопчик, вона, воно;*
- в) він, вона, воно, вони.*